

i14 Společné elementy čínské tradice

Podobně jako teistická abrahamovská náboženství mají svůj základ v hebrejské bibli a podobně jako hinduismus s buddhismem mají svůj základ v nejstarší indické tradici, tak i konfucianismu a taoismu mají svůj společný základ v nejstarší čínské tradici. Základní informace pro tuto besedu jsme čerpali z knihy ***Hans Küng a Julia Ching: Křesťanství a náboženství Číny*** (Vyšehrad 1999).

Číňané dovozují základy svého náboženství od tří mýtických či legendárních císařů: *Jao* – prý 2356-2256, *Šun* 2255-2206 a *Jü* 2205-2198 před naším letopočtem.

Počátky literatury jsou obsaženy v pěti kanonických knihách, zvaných souborně ***wu-t'ing***. Tyto knihy byly známy, studovaly se, a tak tvořily základ dalších kulturních i náboženských vrstev. Jsou to:

1. ***I-t'ing*** = kniha proměn, autorem byl prý mýtický císař Fu-si;
2. ***Šu-t'ing*** = kniha původů z 11.-7.stol.před n.l.;
3. ***Š'-t'ing*** = kniha písní, jde o obětní písně a hymny, asi magické;
4. ***Li-ti*** = kniha obřadů či ritů z doby počátku našeho letopočtu, má konfuciánský ráz;
5. ***Čhun-čchiou*** = jarní a podzimní anály, spojované s Konfuciem.

Ústředním náboženským pojmem už ve staré době je především ***tao*** – cesta, kráčení, ale také prapříčina, řád, smysl bytí, ba blíží se významem někde Logu pozdější řecké filozofie, ale je to feminimum, má mateřských charakter, z ní se vše rodí.

Druhý základní pojem, ba téměř souřadnicový systém tvoří dvě slova jang a jin. **Jang je mužský princip...** vše světlé,

aktivní, tvrdé... **Jin** je ženský princip – označuje vše pasivní, temné, měkké atd. Celé jsoucno je vlastně projevem těchto dvou principů či přesněji podvojného principu, který strukturuje a dynamizuje celý kosmos.

Hans Küng ilustruje jejich působení proměnou paradigmatu moderna - postmoderna, v níž spatřuje přechod od mužsky agresivního, racionálně-analytického věku **jang** ke spíše ženskému uchovávacímu, citlivému, syntetickému věku **jin**.¹

„Nebesa“ (**Tchien**) byla původně chápána jako osoba, ale pak stále méně antropomorfně jako kosmická morální moc (řád, podstata), která se vyznačuje inteligencí a vůlí a která nestranně řídí osud všech lidí... „Pán“ (**Ti**), popř. „Pán na výsostech“ (**Šang-ti**), nejvyšší vládce nade všemi přírodními božstvy a duchy, byl chápán spíše antropomorfně a spojován vladařským domem; je personifikací nebes a jeho sídlem, místem či zpodobením je Polárka. Odměňuje dobré a trestá zlé, je vševědoucí, věrný a dobrotivý, shlíží na lidi a vyslýchá je. Ale osobní rysy jeho bytosti ustupují, jeho kult se formalizuje. O jeho kultu říká *Kniha písní*: „Nebesa jsou vysoká, odvažujeme se stát jen v úklonu.“

Císařové, jako „synové Nebes“ jsou vlastně příslušníky božského světa, ten nebyl od lidského v Číně nikdy zřetelně oddělen. Rituály jsou „základem říše“, to znamená, že mají magický vliv, kterým se říše a svět udržuje. Hlavní rysy staročínského náboženství jsou universalismus, silná etizace až ritualizace života, nadřazenost Řádu.

Uvidíme, jak na to navazuje konfucianismus v podstatě pozitivně, naopak taoismus spíše polemicky. Obě tato náboženství bývají charakterizována jako mudroslovná.

¹ Küng+Ching, cit.dílo, str.259